

عنوان مقاله:

رابطه علم و فرهنگ، زیرساخت نظری تمدن اسلامی

محل انتشار:

دوفصلنامه مطالعات بنیادین تمدن نوین اسلامی، دوره 2، شماره 1 (سال: 1398)

تعداد صفحات اصل مقاله: 28

نویسندگان:

عباس جهانبخش - پژوهشگر دوره دکتری معماری اسلامی، دانشگاه هنر اصفهان

حسن شیخ العراقین زاده - پژوهشگر گروه منطق و روششناسی فرهنگستان علوم اسلامی

خلاصه مقاله:

تعاریف پوزیتیویستی از علم، رابطه فرهنگ و علم را یک رابطه بیرونی تعریف کرده و علم را میرا از تاثرات فرهنگی میدانستند، اما تحقیقات و تاملات متعددی که در زمینه جامعه‌شناسی و فلسفه علم انجام شده نشان‌دهنده حضور موثر فرهنگ در محتوای علوم حتی در علوم فنی و دقیقه است. پارادایم‌های پست‌مدرن با پذیرش چنین تأثیری، علم را اساسا مقوله‌های فرهنگی دانسته و به‌گونه‌های رابطه علم و فرهنگ را تشریح میکنند که منجر به نسبیت مطلق معرفتی و تولید جبری علم تحت فرهنگ میشود. مقاله پیش رو نشان داده است که بر اساس هر دو پارادایم، تلاش برای نیل به علم دینی به‌عنوان ابزار ساخت تمدن اسلامی بیمعناست. از سوی دیگر برخی نحل‌های فکری نیل به علم دینی را منوط به تحقق عالم و جامعه اسلامی دانسته و دستیابی به علم دینی به‌عنوان ابزار تحقق تمدن اسلامی را به دلیل دوران غلبه مدرنیته غیرممکن میدانند. اما بر اساس فلسفه نظام ولایت، اولاً تأثیر فرهنگ بر علم برخلاف نگاه اثباتی، پذیرفته میشود و برخلاف پارادایم پست‌مدرن، دارای معیار تشخیص فرهنگ حق از باطل است؛ بر این اساس، تولید علم، فرایندی تاریخی و امری اجتماعی است که تحت نظام‌های ولایت تاریخی اجتماعی، محتوایی متفاوت مییابد. در چنین زمین‌های میتوان علوم دینی(اسلامی) را علمی دانست که تحت تأثیر فرهنگ اسلامی شکل‌گرفته‌اند و جامعه را از وضع موجود به سمت وضع مطلوب (که اسلامیت است) منتقل نموده و منجر به تحقق تمدن اسلامی میشوند. با چنین تعریفی زمینه طرح این سوال مطرح میشود که علمی که خود به میزانی تحت تأثیر فرهنگ اجتماعی التقاطی شکل‌گرفته چگونه میتواند محیط حاکم بر خود را اسلامیت کند؟ و مکانیزم تأثیر علم بر روی فرهنگ اجتماعی چیست؟ مقاله حاضر با روش اسنادی و استدلال منطقی و در چهارچوب فلسفه نظام ولایت به بررسی تطبیقی پارادایم‌های رایج در زمینه رابطه علم و فرهنگ پرداخته و در نهایت توضیحی فرایندی از نحوه تأثیر و تاثر این دو ارایه داده است.

کلمات کلیدی:

رابطه علم و فرهنگ، علم دینی، تمدن اسلامی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1143793>

